

Evaluatie van het project Kindlint in Amsterdam

Wassenberg, FAG; Milder, J

Publication date

2008

Document Version

Final published version

Citation (APA)

Wassenberg, FAG., & Milder, J. (2008). *Evaluatie van het project Kindlint in Amsterdam*. Delft University of Technology, Onderzoeksinstituut OTB.

Important note

To cite this publication, please use the final published version (if applicable).
Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights.
We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Evaluatie van het project Kindlint in Amsterdam

*Frank Wassenberg
Jody Milder*

6 november 2008

Evaluatie van het project Kindlint in Amsterdam

*Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van:
Stadsdeel Westerpark Amsterdam
Contactpersoon: Valerie Strategier*

Auteurs:
Frank Wassenberg
Jody Milder

6 november 2008

Onderzoeksinstituut OTB
Technische Universiteit Delft
Jaffalaan 9, 2628 BX Delft
Tel. (015) 278 30 05
Fax (015) 278 44 22
E-mail mailbox@otb.tudelft.nl
<http://www.otb.tudelft.nl>

© Copyright 2008 by Onderzoeksinstituut OTB
No part of this report may be reproduced in any form by print, photo print, micro-film or any other means, without written permission from the copyright holder.

Inhoudsopgave

1	Wat is Kindlint?	2
1.1	Het Kindlint in de Spaarndammerbuurt	3
1.2	Het eerste Kindlint wordt geëvalueerd.....	3
1.3	Over het Kindlint	4
1.4	Kindlint 2004-2008.....	4
2	Het onderzoek naar het Kindlint	6
2.1	Onderzoek in 2004 en 2008.....	6
2.2	Onderzoeksvragen.....	6
2.3	Voor- en nameting	7
2.4	Methode van onderzoek.....	8
3	De respondenten	9
3.1	De kinderen	9
3.2	De ouders	9
3.3	De professionals	11
3.4	Woonplek van de kinderen	12
4	Tussen huis en school	14
4.1	Bekendheid met het Kindlint.....	14
4.2	Vervoerswijze.....	16
4.3	Samen of alleen	17
4.4	Waarom naar school gebracht?.....	18
5	Naschoolse activiteiten	20
5.1	Invulling van de vrije woensdagmiddag	20
5.2	Zelfstandig of begeleid.....	21
5.3	Terugkerende vrijetijdsbesteding.....	22
5.4	Het Kindlint en onthaasting van de ouders.....	23
6.	Samenvatting en Conclusies	26
Bijlage 1	Geïnterviewde personen	32
Bijlage 2	Enquête Kinderen groep 5 en groep 6 van de basisscholen Elisabeth Paulus en De Catamaran	33
Bijlage 3	Enquête Ouders van kinderen uit groep 5 en groep 6 van de basisscholen Elisabeth Paulus en De Catamaran	39

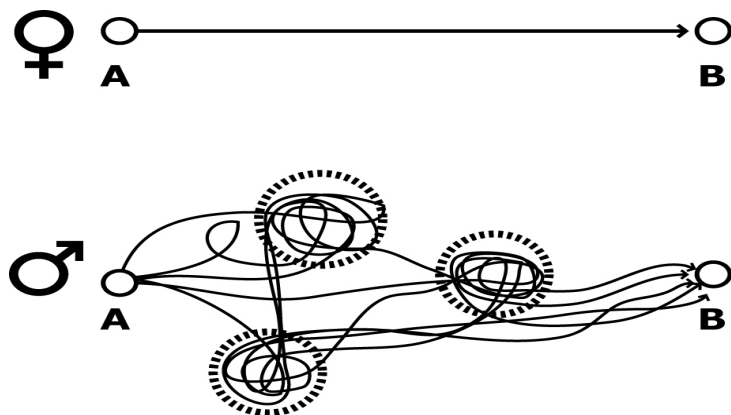
1 Wat is Kindlint?

Een Kindlint is een kindvriendelijke route door de wijk. Het verbindt speelplekken, scholen en andere kinderbestemmingen met elkaar. Zo kunnen kinderen zich al spelend zelfstandig, maar wel veilig door de wijk bewegen. Met een Kindlint kunnen kinderen zelf op pad. Kinderen lopen of fietsen al spelend van de ene plek naar de andere.

De aanleiding voor het Kindlint waren signalen dat kinderen zich op steeds latere leeftijd zelfstandig op straat bewegen. Uit onderzoek van Veilig Verkeer Nederland¹ bleek dat kinderen tegenwoordig gemiddeld pas op hun tiende zelfstandig naar school gaan. In de jaren zeventig was dat nog op hun achtste. Dat is twee jaar later dan hun ouders een generatie geleden deden. Kinderen op de basisschool zijn dus nauwelijks nog gewend om zelfstandig naar school, vriendjes, muziekles of de training te gaan, maar worden begeleid door hun ouders. De belangrijkste reden die wordt aangevoerd is dat het verkeer drukker en onoverzichtelijker is dan vroeger, wat het gevaarlijker voor kinderen maakt. Het begeleiden van hun kinderen betekent bovendien een extra last voor ouders. De Commissie Dagindeling noemt het een groot goed als drukke ouders minder bezig zouden zijn om hun kinderen van hot naar her te begeleiden². Een argument van recenter datum is dat meer bewegen goed is voor kinderen. Het aandeel kinderen met overgewicht neemt schrikbarend toe. Lopen en fietsen levert een bijdrage aan het bereiken van de Norm Gezond Bewegen. Buiten spelen en buiten zijn is gezond, vergroot de zelfstandigheid en actieradius van kinderen. Er zijn redenen genoeg om iets te doen aan het buiten zijn van kinderen.

Een ander interessant gegeven komt uit een recent Deens onderzoek naar verplaatsingsgedrag van jongeren in de buitenruimte.³ Jongens blijken minder direct naar hun bestemming te lopen dan meisjes, maar gaan vaker zwerven en blijven vaker hangen op plekken die niet aan de route liggen. Meisjes echter kiezen voor de kortste route van A naar B (zie afbeelding 1.1).

Afbeelding 1.1 Loopgedrag van jongens en meisjes op straat

¹ Veilig Verkeer Nederland, onderzoek onder 1300 basisscholen in 2006

² Commissie Dagindeling, publiceerde een reeks hierover vanaf de installatie in 1996

³ Kilde: Unges udeliv - I multietniske områder ('het buiten leven van jongeren'), SBI, 2008, Danmark, <http://www.sbi.dk/byudvikling/friarealer/unges-udeliv-i-multietniske-boligomr>

1.1 Het Kindlint in de Spaarndammerbuurt

Het Kindlint in de Spaarndammerbuurt is het eerste van Nederland. Het Amsterdamse stadsdeel Westerpark vindt kinderen, spelen en veilig bewegen een belangrijk onderdeel van zijn beleid en richt zich daarom op netwerken van grotere speelplekken zodat kinderen zich op een speelse wijze door de wijk kunnen bewegen. Na een voorstudie in het stadsdeel werd de Spaarndammerbuurt gekozen om een Kindlint aan te leggen. De Spaarndammerbuurt is gebouwd in het begin van de 20^e eeuw en is bekend door de bijzondere Amsterdamse School architectuur.

Het Kindlint in de Spaarndammerbuurt bestaat uit speciale dierentegels in de stoep en verbindt speelplekken en scholen van het Brediusbad tot aan de Elisabeth Paulusschool. De tegels liggen in de stoep en beelden dieren uit die lopen of rennen, of die zitten te wachten. Tegels met wachtende dieren liggen op plekken waar kinderen moeten wachten, bijvoorbeeld om de straat over te steken. Op deze plekken zijn ook verkeersremmende maatregelen als drempels, zebrapaden en wegversmallingen aangelegd. Op plekken waar kinderen kunnen lopen of rennen, liggen tegels met lopende dieren in het trottoir. Op bepaalde plekken is de route aantrekkelijker voor kinderen gemaakt door er speelelementen toe te voegen, zoals een evenwichtsbalk, een fonteintje of grote keien waarbij je van de ene op de andere kunt springen. Verder zijn onderdoorgangen sociaal veiliger gemaakt door meer verlichting en vrolijke tegelwanden met Kindlint-motieven.

1.2 Het eerste Kindlint wordt geëvalueerd

De totstandkoming en ontwikkeling van het eerste Kindlint in Nederland is gesteund door het Europees Sociaal Fonds. Het Stadsdeel Westerpark heeft het Kindlint aangelegd, terwijl de diverse aansluitende en ondersteunende studies en projecten gefinancierd werden door de Europese Unie.

Het Kindlint is een experiment en wordt daarom geëvalueerd. Dit rapport doet verslag van deze evaluatie. Van het begin af aan was een evaluatie van het experiment voorzien. Het stadsdeel Westerpark gebruikt de uitkomsten van de evaluatie bij de besluitvorming over een mogelijke verdere uitbreiding van het Kindlintnetwerk. Ook in andere gemeenten wordt gewerkt aan en gedacht over het aanleggen van een Kindlint, of van varianten daarop. Voorbeelden zijn Nijmegen, Breda, Delft, Heerhugowaard, Middelburg en Groningen.

1.3 Over het Kindlint

SOAB, Adviseurs voor Woning en Leefomgeving ontwikkelde het concept 'Kindlint' en registreerde het, zodat gewaakt wordt over de kwaliteit en over de criteria en normen waaraan een Kindlint moet voldoen. Ineke Spapé van SOAB bedacht en ontwikkelde het begrip. Wanneer we in dit rapport over het Kindlint spreken, bedoelen we het door SOAB ontwikkelde en geregistreerde begrip Kindlint®⁴. Kindlint is niet alleen verkeersveilig, speelvriendelijk en sociaal veilig, het biedt vooral spannende, leuke en aantrekkelijke routes door de buurt en zo weinig mogelijk conflictsituaties met andere weggebruikers. Zo ontstaan er veilige bespeelbare verbindingen voor kinderen die zich te voet bewegen tussen huis, school, speelplek, sportclub en andere plekken waar ze graag komen. Kindlint geeft kinderen hun bewegingsvrijheid weer terug. Ook de gezondheid en de ontplooiing van kinderen zijn hierbij gebaat. En kinderen die zelf lopen of fietsen naar school, vriendjes of vriendinnetjes, een speelplek, het clubhuis, de bibliotheek of andere plekken in de buurt, hoeven niet door hun ouders begeleid te worden. Kinderen worden hierdoor niet alleen zelfstandiger in het verkeer, het levert ook tijdswinst op voor de ouders. Afbeelding 1.2, afkomstig van SOAB, geeft het principe van het Kindlint goed weer.

Afbeelding 1.2 Het idee achter het Kindlint

Bron: SOAB, Breda

1.4 Kindlint 2004-2008

De voorbereiding voor het Amsterdamse Kindlint startte in 2004, maar het duurde erg lang voordat het Kindlint er daadwerkelijk lag. In 2004 rondde SOAB de voorstudie af, en werd de keuze gemaakt voor de Spaarndammerbuurt als locatie voor het Kindlint. De bedoeling was dat het Kindlint eind 2004 en begin 2005 zou worden aangelegd. De aanleg van het Kindlint duurde echter veel langer dan gepland.

⁴ Voor méér informatie over Kindlint®, zie www.kindlint.nl en www.soab.nl

In 2007 was het Kindlint zo ver gevorderd, dat het officieel kon worden geopend, wat gebeurde op 9 mei 2007 door wethouder De Jager van het stadsdeel. Gaandeweg werd het echter nog verder uitgebreid. In de zomer van 2008 werden de voorlopig laatste speelvoorzieningen toegevoegd. Afbeelding 2 laat de route van het Kindlint in de Spaarndammerbuurt zien.

Opening Kindlint

Afbeelding 1.3 De route van het Kindlint in de Spaarndammerbuurt

2 Het onderzoek naar het Kindlint

2.1 Onderzoek in 2004 en 2008

Het experiment Kindlint zou door het Onderzoeksinstituut OTB oorspronkelijk worden geëvalueerd met een voor- en een nameting. De voormeting vond plaats in november 2004, voordat er werd begonnen met de aanleg van het Kindlint. De bedoeling was dat meteen hierna het Kindlint zou worden aangelegd, en er één jaar later, eind 2005, de nameting zou kunnen plaatsvinden.

Begin 2005 was duidelijk dat het Kindlint nog wel even op zich zou laten wachten, en dat er eind 2005 geen nameting zou kunnen plaatsvinden. De voormeting werd toen uit de kast gehaald, en als interim rapportage uitgebracht in maart 2005⁵.

Na de officiële opening in 2007, en de afronding begin 2008, besloot het Stadsdeel dat het eind 2008 tijd was voor de eindevaluatie. Dat is dit rapport.

2.2 Onderzoeksvragen

Bij de aanleg van het Kindlint heeft het Stadsdeel twee doelen gesteld. Deze dienen als ijkpunt voor de evaluatie:

1. De veiligheid, maar ook het speelplezier op straat van kinderen.
2. De tijdswinst en daarmee de ontlasting van ouders.

Voor het tweede doel heeft het Stadsdeel voor dit project subsidie ontvangen van het Europees Sociaal Fonds. Het Stadsdeel hecht echter aan beide doelen evenveel waarde. Het project is geslaagd als een van beide doelen wordt verwezenlijkt of substantieel dichterbij wordt gebracht.

In deze evaluatie staan deze beide doelen centraal.

Om te beoordelen of een tweede kindlint in Westerpark gewenst is, vraagt het stadsdeel om een evaluatie-onderzoek naar de effecten van het kindlint. Het stadsdeel wil te weten komen of het kindlint functioneert. De centrale vraag die het stadsdeel daarom stelt is: Wordt het kindlint gebruikt door kinderen?

Het Stadsdeel heeft de twee hoofddoelen verder uitgewerkt in zes doelstellingen:

- De kinderen bewegen zich makkelijker door de buurt
- Het speelplezier van kinderen op straat vergroten
- Een beter netwerk tussen scholen en speelplekken
- Een herkenbare route door de buurt voor kinderen
- Bijdrage aan onthaasting van ouders
- De veiligheid van kinderen op straat

De onderzoeksvragen die uit de doelstellingen volgen, zijn:

- Kunnen kinderen zich door het Kindlint makkelijker door de wijk bewegen?
- Draagt het Kindlint bij aan een netwerk van speelplekken/scholen in de buurt?
- Draagt het Kindlint bij aan het speelplezier van kinderen op straat?
- Is het Kindlint een herkenbare route?
- Zorgt het Kindlint voor tijdswinst en “onthaasting” van de ouders?
- Draagt het Kindlint bij aan de veiligheid van kinderen op straat?
- Hoe wordt het Kindlint gewaardeerd?

---

⁵ Vera van den Bos en Carlinde Adriaanse, maart 2005, Interimrapportage ‘Effecten van Kindlint op onthaasting’; onderzoek naar verband tussen Kindlint en onthaasting, Onderzoeksinstituut OTB, Delft.

De onderzoeksvragen volgen rechtstreeks uit de doelstellingen, die al uit 2004 dateren. De zevende onderzoeksvraag is toegevoegd en gaat over het kinderoordeel over Kindlint. Deze zeven onderzoeksvragen beantwoorden we in het laatste hoofdstuk.

2.3 Voor- en nameting

Het eerste idee was om het Kindlint in de eerste helft van 2005 aan te leggen. Het OTB zou een evaluatie verzorgen, met een voormeting eind 2004 en een nameting eind 2005. Het gehele proces nam echter veel meer tijd in beslag dan van tevoren gedacht, en de nameting werd opgeschoven naar uiteindelijk eind 2008 waarvan de resultaten in dit rapport gepresenteerd worden.

De eerste meting van 2004 is maar beperkt vergelijkbaar met de tweede meting in 2008. In beide jaren zijn kinderen van de groepen 5 en 6 geïnterviewd en hun ouders, en is met enkele sleutelpersonen gesproken. De kinderen van 2004 zijn intussen echter al van school af. Sommige sleutelpersonen waren het gehele proces betrokken, anderen wisselden tussentijds van werkplek.

Behalve de tijdsperiode van vier jaar, is er nog een verschil. In 2004 is de voormeting bij de kinderen van twee scholen uitgevoerd: de Elisabeth Paulusschool in de Spaarndammerbuurt, en een tweede school als controleschool, De Bron, in een andere buurt in het Stadsdeel Westerpark (de Staatsliedenbuurt). In 2008 wilde de laatste school niet opnieuw meewerken, maar een andere school in de Spaarndammerbuurt juist wel. Dat is De Catamaran, gelegen aan het Kindlint. Er is in 2008 dus één school in de buurt bijgekomen, maar de controleschool is vervallen.

In dit rapport geven we aan waar opvallende verschillen bestaan tussen de metingen in de Elisabeth Paulusschool in 2004 en 2008. We kunnen 2008 wel vergelijken met de Catamaranschool, maar niet met een controleschool elders in Amsterdam. De sleutelpersonen, de kinderen en de ouders kunnen natuurlijk wel hun mening geven over het functioneren van het Kindlint.

2.4 Methode van onderzoek

Beide scholen werden bezocht op een donderdag in september, en alle leerlingen van de groepen 5 en 6 hebben ter plekke een vragenformulier ingevuld. Het gaat meestal om kinderen van 8 of 9 jaar oud. De vragen voor hen waren niet al te moeilijk, en beperkt in aantal. De onderzoekers waren in de klas aanwezig voor toelichting. De kinderen kregen daarnaast een vragenformulier voor hun ouders mee naar huis, waarbij de response in eerste instantie wat logistieke problemen met zich mee bracht. Nadat dit euvel verholpen was bleek er toch nog een respectabele response te zijn van 63% van de ouders die de enquêtes ingevuld terug inleverden.

Naast enquêtes onder kinderen en hun ouders hebben we ook gesproken met een reeks professionals: experts die zich beroepshalve dagelijks (onder meer) bezighouden met kinderen die op straat zijn. De profs werken bij de scholen, het stadsdeel, het welzijnswerk en de politie; ze staan in bijlage 1 genoemd.

De focus in deze evaluatie ligt op de kinderen en daarom staat in dit rapport de analyse van de kinderenquêtes centraal. Uit de enquête onder de ouders kwamen ook een aantal interessante bevindingen naar voren. Waar we in deze evaluatie ter vergelijking de ouderenquêtes gebruiken, noemen we dit. De overige cijfers komen uit de kinderenquêtes. Waar we de mening van de professionals aanhalen, geven we dat aan.

3 De respondenten

3.1 De kinderen

De Elisabeth Paulusschool is een grotere school dan De Catamaran. Er hebben in 2008 in totaal 41 kinderen meegedaan van de Elisabeth Paulusschool, waarvan één de lijst niet goed ingevuld heeft en 27 van De Catamaran. Het aantal kinderen op de Elisabeth Paulusschool is vergelijkbaar met de voormeting in 2004 (toen:39)

De meeste kinderen zijn 8 of 9 jaar oud. Er zitten meer jongens dan meisjes op beide scholen; 39 jongens en 24 meisjes. In 2004 was de verhouding gelijk.

Tabel 3.1 De kinderen die hebben meegewerkt aan het onderzoek

	Elisabeth Paulus	Catamaran	Totaal
Groep 5	19	18	37
Groep 6	21	9	30
	40	27	67

In totaal hebben 67 kinderen meegewerkt. In dit rapport geven we vaak uitkomsten in percentages, maar hierbij moet wel worden bedacht dat het om kleine aantallen respondenten gaat. Daarom staat er altijd bij om hoeveel mensen het gaat.

3.2 De ouders

Per kind is er één enquête uitgedeeld. Bijna twee derde van de ouders (63%) heeft de enquête ingevuld en mee terug gegeven aan hun kind naar school. De response van de Catamaran ligt hoger dan van de Elisabeth Paulus school.

Er hebben veel meer vrouwen dan mannen de enquête ingevuld: 80% van de respondenten is vrouw.

Tabel 3.2 De ouders die hebben meegewerkt aan het onderzoek

	Elisabeth Paulus	Catamaran	Totaal
Enquêtes uitgedeeld	40	27	67
Response	22	20	42
Percentueel	55%	74%	63%

Bijna drie vijfde van de gezinnen (58%) bestaat uit een traditioneel gezin, gehuwd met kind(eren) ; 42% van de huishoudens bestaat uit eenoudergezinnen.

Betaald werk is de hoofdbezigheid van de ouders, zowel bij de invullers van de enquête als bij de eventuele partners: 60% van de respondenten werkt, en bij de partners is dat meer dan 80%. Het beeld dat uit deze cijfers naar voren komt is dat van veel tweeverdieners, maar veelal gaat het in het geval van de vrouwen om een parttime aanstelling en heeft de man doorgaans een fulltime aanstelling.

Tabel 3.3 Belangrijkste bezigheid van de ouders

Vraag	Antwoord	Absoluut	Relatief
Wat zijn uw belangrijkste bezigheden?	eigen huishouden	15	39%
	betaald werk	23	61%
	vrijwilligerswerk	0	0%
Totaal		38	100%
Belangrijkste bezigheden partner	eigen huishouden	3	13%
	betaald werk	20	83%
	vrijwilligerswerk	1	4%
Totaal		24	100%

Ook over de etniciteit zijn uitspraken te doen, maar hierbij moet wel aangemerkt worden dat op de vraag slechts 1 antwoord mogelijk was, wat resulteert in het feit dat voorkomende dubbele nationaliteiten niet zichtbaar zijn. Hieruit komt een gemêleerd beeld naar voren, wat aansluit bij het multiculturele karakter van de buurt.

Tabel 3.4 Etniciteit van de respondenten

Vraag	Antwoord	Absoluut	Relatief
Etniciteit	Nederlands	15	37%
	Surinaams/Antilliaans	3	7%
	Marokkaans	10	24%
	Turks	2	5%
	Anders	11	27%
Totaal		41	100%
Etniciteit partner	Nederlands	10	34%
	Surinaams/Antilliaans	2	7%
	Marokkaans	6	21%
	Turks	2	7%
	Anders	9	31%
Totaal		29	100%

3.3 De professionals

We hebben veertien mensen geïnterviewd die dagelijks bezig zijn met het gedrag van kinderen op straat. Zij werken bij de twee onderzochte scholen als directeur of leerkracht, bij de politie, bij het welzijnswerk IJsterk of in verschillende functies bij het stadsdeel Westerpark. Met acht van hen is alleen gesproken, de rest in een groepsgesprek. Alle veertien hebben vanuit hun beroep hun eigen kijk op het gebruik van het Kindlint. We legden hen de zeven onderzoeksvragen voor, tegelijk met of na de kinderenquêtes. Voordat we die in de volgende hoofdstukken behandelen, doen we hier verslag van de gesprekken met de professionals.

Opvallend is dat er veel scepsis heerst over het gebruik van het Kindlint, vooral vanuit de beide scholen, maar ook bij enkele andere beroepsgroepen: zo'n Kindlint helpt niet, kinderen begrijpen het niet, het Kindlint wordt niet meer gebruikt dan een willekeurige andere straat en het vormt vaak niet de kortste route en daarmee een omweg. Bovendien loopt de route niet langs logische bestemmingen als de Playground, het buurtcentrum en de bibliotheek.

Verschillende deskundigen plaatsen vraagtekens bij de keuze van de buurt. De Spaarndammerbuurt is, en was al, een redelijk rustige en verkeersluwe buurt. Bovendien, zo wordt gesteld, hebben veel ouders er niet zo veel last van 'haast', het is niet een buurt met veel drukke tweeverdieners. Het is een politieke keuze geweest waarom indertijd voor de Spaarndammerbuurt is gekozen, maar er zijn andere buurten waar (het doel van) een Kindlint beter op zijn plaats zou zijn. Hierop komen we in het laatste hoofdstuk terug.

Zowel vanuit de scholen als vanuit de ontwerpers worden vraagtekens gesteld bij een uitgangspunt achter het Kindlint, namelijk dat het tot meer veiligheid zou leiden. Het Kindlint biedt volgens hen een soort schijnzekerheid. Het klakkeloos volgen van de route betekent niet dat je niet moet blijven opletten. 'Veiligheid bereik je niet alleen door een tegeltje, maar bereik je door voorlichting en verkeerslessen, niet door met je hoofd naar beneden tegeltjes te volgen. Dat creëert een schijnveiligheid, 'je moet leren kijken en leren oppassen' aldus een van de professionals. Kinderen moeten zo opgroeien dat ze leren op te letten. Op alle straten.

Het Kindlint heeft zeker ook positieve dingen opgeleverd, daarover zijn de meesten het wel eens. Er zijn verschillende veilige oversteekplaatsen gecreëerd. Een voorbeeld is het meermalen genoemde zebrapad met stoplicht op de Spaarndammerstraat, dat als een duidelijke verbetering wordt beschouwd. Deze oversteek ligt echter niet aan het Kindlint.

Een ander pluspunt is dat er duidelijk moeite is gedaan om het straatleven aantrekkelijker te maken, met leuke speeltuigen, fonteintjes, vrolijke beelden, tegels en andere kunst. Dat verlevendigt het straatbeeld. Zelfs zodanig dat sommigen dit te bont vinden: 'het zou meer passen bij een saaie Vinex-wijk dan bij onze mooie Amsterdamse Schoolbouw'.

Een laatste punt dat breed werd genoemd is het schijnbaar eenmalige karakter van het Kindlint. De aanleg heeft erg lang geduurd, de kinderen zijn er, behoudens bij de oplevering, niet bij betrokken, het heeft veel tijd en geld gekost. Het Kindlint is echter geen eenmalige actie. Ten eerste moet het goed onderhouden worden – slijtage – , maar belangrijker is dat de boodschap 'levend' gehouden moet worden. Er ligt nu iets leuks, maar veel mensen weten niet wat het idee erachter is. Bovendien komen er elk jaar weer nieuwe ouders en nieuwe kinderen bij. Dit betekent dat er een taak ligt voor jaarlijks terugkerende voorlichting en communicatie. Dat zou IJsterk wel op zich willen nemen, samen met de scholen.

3.4 Woonplek van de kinderen

Van 64 van de 67 kinderen op de twee scholen weten we waar ze wonen. Uit de vragenlijsten komt naar voren dat een aanzienlijk deel van de kinderen niet uit de Spaarndammerbuurt komt, maar ergens anders in Amsterdam woont. Het maakt nogal uit waar de kinderen wonen in hoeverre ze gebruik zouden kunnen maken van het Kindlint. Daarom is besloten de kinderen in te delen in verschillende groepen naar woonplek. Daarbij zijn er drie groepen te onderscheiden:

- A. kinderen uit de ‘Doelgroep’, die het Kindlint kunnen gebruiken op weg naar school;
- B. kinderen uit de ‘Tussengroep’, die meer moeite moeten doen om het Kindlint te gebruiken op weg naar school;
- C. kinderen die buiten de wijk wonen, en het Kindlint niet gebruiken op weg naar school.

De beide scholen hebben door hun geografische ligging in de wijk een ander ‘verzorgingsgebied’; de Elisabeth Paulusschool ligt in het zuiden, en De Catamaran meer centraal in de wijk (zie kaart 1). Voor sommige kinderen ligt het meer voor de hand om op weg naar school de route van het Kindlint te gebruiken dan voor anderen. Alle kinderen die in de Spaarndammerbuurt wonen, kunnen gebruik maken van het Kindlint. De kinderen uit de Zeeheldenbuurt die naar De Catamaran op school gaan, kunnen eveneens een stukje van het Kindlint volgen. De kinderen uit de Zeeheldenbuurt echter die naar de Elisabeth Paulusschool gaan, steken de drukke Spaarndammerstraat bij de zebra over en zijn er dan. Zij hoeven het Kindlint verder niet te gebruiken. De laatste groep kinderen wonen in wat we het ‘Tussengebied’ hebben genoemd: het gaat dus om de kinderen van de EP-school uit de Zeeheldenbuurt.

De kinderen uit het Buitengebied wonen soms aan de overkant van het Westerpark, en kunnen naar school lopen, maar soms ook wonen ze ver weg in Amsterdam West of de Bijlmermeer. Zij komen niet lopend naar school, en spelen ’s middags in een andere buurt.

We delen de drie groepen als volgt in:

- A. Alle kinderen uit de Spaarndammerbuurt en de kinderen uit de Zeeheldenbuurt die naar De Catamaran gaan: dit is de ‘Doelgroep’, in totaal 35 kinderen
- B. kinderen uit de Zeeheldenbuurt die naar de EP-school gaan: dit is de ‘Tussengroep’, in totaal 11 kinderen
- C. kinderen die niet in de Spaarndammerbuurt of de Zeeheldenbuurt wonen: dit is de ‘Buitengroep’, in totaal 18 kinderen.

De Elisabeth Paulusschool

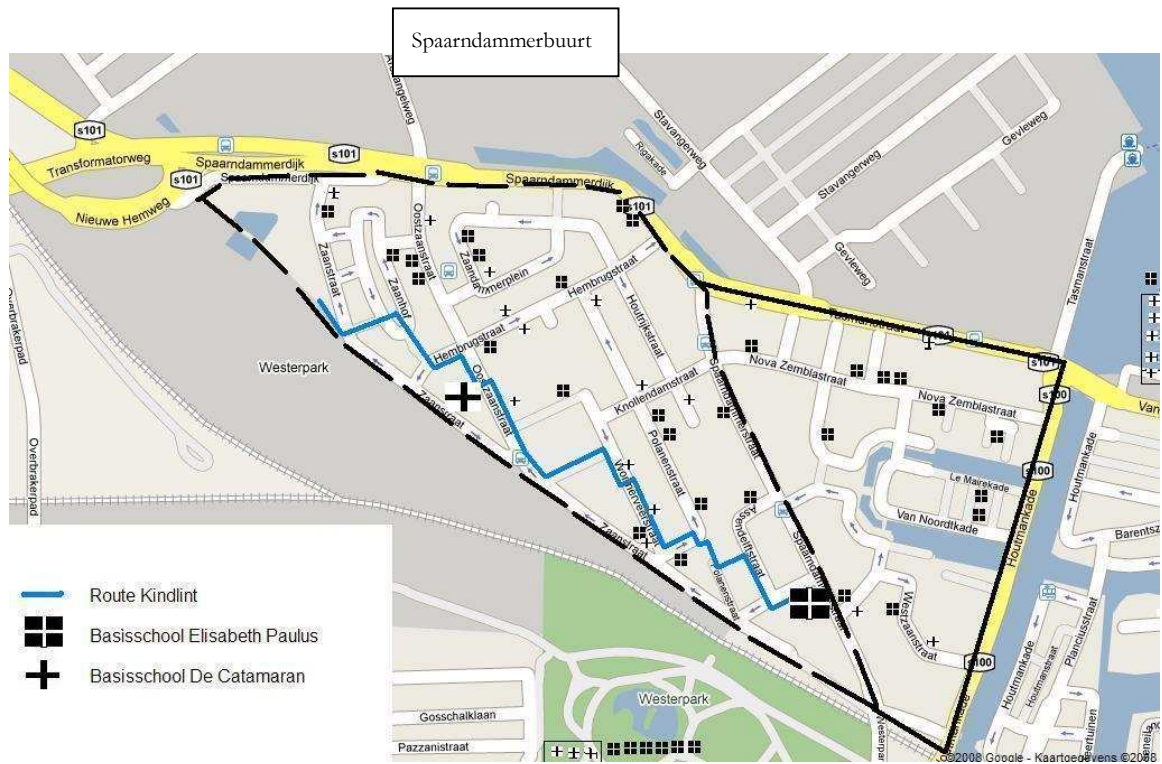

De Catamaran

In afbeelding 3.1 staat aangegeven waar de kinderen van de beide scholen wonen met kruisjes resp. vierkantjes. Alle kinderen in de Spaardammerbuurt, en de kinderen uit de Zeeheldenbuurt die naar De Catamaran gaan, vormen de Doelgroep. De vierkantjes in de Zeeheldenbuurt (de kinderen van de EP) vormen de Tussengroep. De kinderen die buiten de kaart wonen (zij staan aan de rand weergegeven) vormen de Buitengroep; dat zijn dus de kinderen die buiten de Spaardammer- en de Zeeheldenbuurt wonen.

Het accent in deze evaluatie ligt op de kinderen die gebruik zouden kunnen maken van het Kindlint. Dat zijn dus de kinderen uit de Spaardammerbuurt, maar ook die uit de Zeeheldenbuurt, zeker als ze naar de Catamaranschool gaan. De groep die buiten beide buurten woont en er alleen naar school gaat – dus die niet op het kaartje staan - is minder interessant. Door voornamelijk te focussen op de Doelgroep en de Tussengroep blijven de resultaten ook ‘zuiver’ en wordt er meer waarde gehecht aan de mogelijke gebruikers.

Afbeelding 3.1 Woonplek van de kinderen van de Elisabeth Paulusschool en De Catamaranschool

4 Tussen huis en school

In dit hoofdstuk kijken we naar de wijze waarop de kinderen hun route van huis naar school afleggen. Paragraaf 4.1 gaat in op de bekendheid en het gebruik van het Kindlint op weg naar school. Paragraaf 4.2 behandelt de wijze waarop de leerlingen naar school gaan. Gaan ze vooral lopend naar school, fietsen ze, of gaan ze met de scooter, auto of OV naar school? In paragraaf 4.3 wordt bekeken of de leerlingen naar school worden begeleid en door wie en in paragraaf 4.4 kijken we wat daarvoor de belangrijkste reden is.

4.1 Bekendheid met het Kindlint

Nu het Kindlint (grotendeels) is opgeleverd is het tijd te kijken naar de bekendheid en het gebruik ervan. Over de bekendheid kunnen we kort zijn: alle kinderen kennen het Kindlint en kennen de vrolijk gekleurde tegels die op de stoep liggen.

Een andere opvallende uitkomst is dat vrijwel alle kinderen, op eentje na, het Kindlint leuk vinden (zie tabel 4.1). Voor de ouders geldt min of meer hetzelfde (60%) hoewel er daar ook meer ouders zijn die het niet weten wat ze er van vinden.

Tabel 4.1 Populariteit van het Kindlint bij de kinderen

		Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Vind je het Kindlint leuk?	Ja	32	91%	11	100%	18	100%
	Nee	3	9%	0	0%	0	0%
Totaal		35	100%	11	100%	18	100%

Alle kinderen kennen het Kindlint, en bijna allemaal vinden ze het leuk, maar de bekendheid en populariteit van het Kindlint gaan niet samen met kennis van de bedoeling van de verschillende tegels. De diertegels hebben verschillende betekenissen. Er zijn doorlooptegels, met lopende dieren erop (afbeelding 4.1). Op tegels bij oversteekplekken zijn wachtende dieren afgebeeld (afbeelding 4.2).

Afbeelding 4.1 Doorlooptegels in het Kindlint

Afbeelding 4.2 Stoptegels in het Kindlint

Bij de doorlooptegels loopt de meerderheid van de kinderen door, maar bij de stoptegels blijkt nog steeds een groot gedeelte van de kinderen door te lopen of weet niet wat ze moeten doen. In de Doelgroep is de kennis over de tegels het hoogst aangezien daar bij de stoptegels maar 34% doorloopt en 60% stopt. Ook bij de Tussengroep zien we dat 45% stopt en er minder kinderen doorlopen. De Buitengroepers lopen meestal gewoon door.

Er zit wel verschil tussen de verschillende groepen kinderen. De jongere kinderen uit groep 5 lopen vaker door dan de oudere kinderen uit groep 6. Blijkbaar hebben de oudere kinderen beter door wat de bedoeling is van de tegels.

Jongens lopen vaker door bij stoptegels dan meisjes. Het kan zijn dat meisjes beter begrijpen wat de tegels inhouden, maar het kan natuurlijk ook zijn dat de jongens het wel snappen, maar er niet altijd naar handelen.

Tabel 4.2 Begrip van de doorloop- en stoptegels bij de kinderen

Vraag	Antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		Absoluut	Relatief	Absoluut	Relatief	Absoluut	Relatief
Wat doe je bij doorlooptegels?	Doorlopen	30	86%	9	82%	14	78%
	Stoppen	2	6%	1	9%	1	6%
	weet ik niet	2	6%	1	9%	3	17%
	Niet ingevuld	1	3%	0	0%	0	0%
Wat doe je bij stoptegels?	Doorlopen	12	34%	3	27%	12	67%
	Stoppen	21	60%	5	45%	4	22%
	weet ik niet	2	6%	3	27%	2	11%
Totaal		35	100%	11	100%	18	100%

Bovenstaande resultaten worden onderschreven door de uitkomsten uit de ouderenquêtes. Bijna alle ouders (93%) hebben de tegels met de dieren wel eens gezien, maar slechts 64% weet dat ze onderdeel zijn van het project Kindlint. Een even groot aandeel ouders (64%) is bekend met het verschil tussen de tegels, zie tabel 4.3. Ruim de helft van alle ouders heeft het nog nooit met de

kinderen over het Kindlint of de tegels op de stoep gehad, dus ook een deel van de ouders die het Kindlint wel kennen. Een veel gehoorde opmerking van de kant van de professionals is dat het project *'levend moet worden gehouden'* en dat het *'net zoals is als iemand die naast de Eiffeltoren woont, die ziet hem op een gegeven moment ook niet meer'*. Er speelt ook mee dat de professionals en de beheerders van de openbare ruimte vaak dezelfde blijven, maar dat er ieder jaar weer nieuwe kinderen komen met vaak ook nieuwe ouders. Het begrip van het Kindlint komt blijkbaar niet vanzelf.

Tabel 4.3 De bekendheid van de ouders met de verschillende tegels

Vraag	Antwoord	Absoluut	Relatief
Bekend met verschil betekenis tegels	ja	27	64%
	nee	15	36%
Totaal		42	100%
Verskil besproken met kind	ja	20	48%
	nee	22	52%
Totaal		42	100%

Bron: de ouderenquête

4.2 Vervoerswijze

De meeste kinderen uit de Spaarndammerbuurt, maar ook uit de Zeeheldenbuurt, lopen naar school. Een enkeling fietst. De kinderen uit de Buitengroep gaan vooral met de auto of openbaar vervoer, maar er zijn er ook die lopen of fietsen. Sommige kinderen van deze groep wonen aan de overkant van het Westerpark, maar er komen ook kinderen uit Amsterdam West en de Bijlmermeer.

Tabel 4.4 Vervoerswijze van de leerlingen naar school

Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Hoe ga je naar school?	lopend	30	86%	11	100%	3	17%
	met de fiets	5	14%	0	0%	4	22%
	met de auto	0	0%	0	0%	8	44%
	met OV	0	0%	0	0%	3	17%
Totaal		35	100%	11	100%	18	100%

Als we de resultaten van de voormeting in 2004 vergelijken met de nameting in 2008 zien we dat er binnen de EP-school een geringe verschuiving plaatsvindt van de auto en het OV naar de fiets terwijl het aantal kinderen dat lopend naar school gaat minimaal afgenomen is. Ten opzichte van de EP en de Catamaran samen zien we eveneens een iets grotere afname van het autogebruik en een kleinere toename van het fietsgebruik en het gelijk blijven van het aantal lopers.

Tabel 4.5 Vervoerswijze van de leerlingen naar school 2004 en 2008

Vervoerswijze	Elisabeth Paulus (N=39), 2004	Elisabeth Paulus (N=41), 2008	EP en Catamaran 2008
lopend	69%	65%	69%
met de fiets	8%	20%	13%
met de auto	20%	15%	13%
met OV	3%	0%	4%
Totaal	100%	100%	100%

4.3 Samen of alleen

In de vragenlijsten werd de kinderen ook gevraagd met wie ze naar school gaan. Op deze vraag kon geantwoord worden met: alleen, samen met een vriendje of vriendinnetje, samen met een oudere broer/zus of andere volwassene en met mijn vader of moeder. Op basis van deze antwoorden hebben we een onderverdeling gemaakt in begeleid en niet-begeleid. Onder begeleiding wordt de begeleiding door een ouder iemand verstaan: een ouder, broer, zus of andere volwassene. Twee derde (69%) van de kinderen in de Doelgroep gaat zelfstandig naar school. In de Tussengroep en de Buitengroep is dit percentage veel lager; daar gaat bijna niemand alleen naar school, en worden de meeste kinderen onder begeleiding van een oudere persoon naar school gebracht, ongeveer drie van elke vier kinderen, terwijl de Doelgroep hier slechts 31% scoort.

Tabel 4.6 Met wie de leerlingen naar school gaan

Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Alleen naar school of begeleid?	alleen	24	69%	1	9%	1	6%
	samen met vriend/vriendin	0	0%	2	18%	3	17%
	vader of moeder	6	17%	4	36%	13	72%
	oudere broer/zus	5	14%	4	36%	1	6%
	Totaal	35	100%	11	100%	18	100%

Als we de Elisabeth Paulusschool vergelijken in 2004 en 2008, dan zien we dat meer kinderen alleen naar school gaan, en minder kinderen die samen met een vriendje of vriendinnetje gaan. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes, iets dat in 2004 nog wel werd genoemd. Als dit afgezet wordt tegen de percentages van de EP en de Catamaran samen dan wordt dit beeld bevestigd. De kinderen op de Elisabeth Paulus en De Catamaran gaan op dezelfde wijze naar school. Het aantal kinderen dat begeleid wordt door oudere broers of zussen of door volwassenen blijft echter ongewijzigd.

Er lijkt een verschil te bestaan tussen de antwoorden van de ouders en de kinderen. De helft van de kinderen zegt zonder ouders naar school te gaan, terwijl de meerderheid van de ouders meldt hen toch de meeste of alle dagen te begeleiden. Niet alle ouders hebben echter de enquête ingevuld, het zou kunnen dat de meer begeleidende ouders vaker de enquête hebben ingevuld. Dat kunnen we niet verifiëren. Het kan echter ook zijn dat de kinderen een ander beeld (willen) hebben van begeleiding.

Tabel 4.7 De ouders over de begeleiding van hun kind naar school

Vraag	Antwoord	Absoluut	Relatief
Hoeveel dagen begeleiden ouders?	nooit	7	17%
	1 dag per week	2	5%
	2 dagen per week	4	10%
	3 dagen per week	7	17%
	4 dagen per week	1	2%
	5 dagen per week	20	48%
	ongeldig	1	2%
Totaal		42	100%

Bron: de ouderenquête

Evaluatie Kindlint, OTB, 2008

Tabel 4.8 Met wie gaan de leerlingen naar school (in %)

Met wie naar school?	Elisabeth Paulus (N=39) 2004	Elisabeth Paulus (N=41) 2008	EP en Catamaran 2008
alleen	28%	40%	37%
samen met vriend/vriendin	18%	8%	9%
vader of moeder	38%	38%	36%
oudere broer/zus	13%	13%	16%
geen antwoord	3%	3%	1%
Totaal	100%	100%	100%

4.4 Waarom naar school gebracht?

Tijdens de voormeting zei 47% van de kinderen gevaarlijke punten tegen te komen tussen school en huis, zoals te hard rijdende auto's. Nu is dit gedaald naar 32%. In de Doelgroep is dit percentage veel lager, namelijk 14% kinderen die de weg naar school te gevaarlijk vindt.

Er worden vooral gezelligheidsredenen of een oudere broer of zus die ook naar school gaat, genoemd als voornaamste redenen om begeleid naar school te gaan. Bij de Tussengroep wordt 'gevaar' een paar keer genoemd: deze kinderen moeten immers de Spaarndammerstraat oversteken. De aantallen zijn echter klein. Voor de Buitengroep is de school simpelweg te ver weg (53%) en de route ernaartoe te gevaarlijk (27%).

De uitslagen van de ouderenquête bevestigen deze resultaten: gevaarlijk verkeer, en de afstand voor degenen die ver weg wonen, zijn de belangrijkste redenen voor begeleiding.

Tabel 4.9 Redenen om begeleid naar school te gaan volgens de kinderen

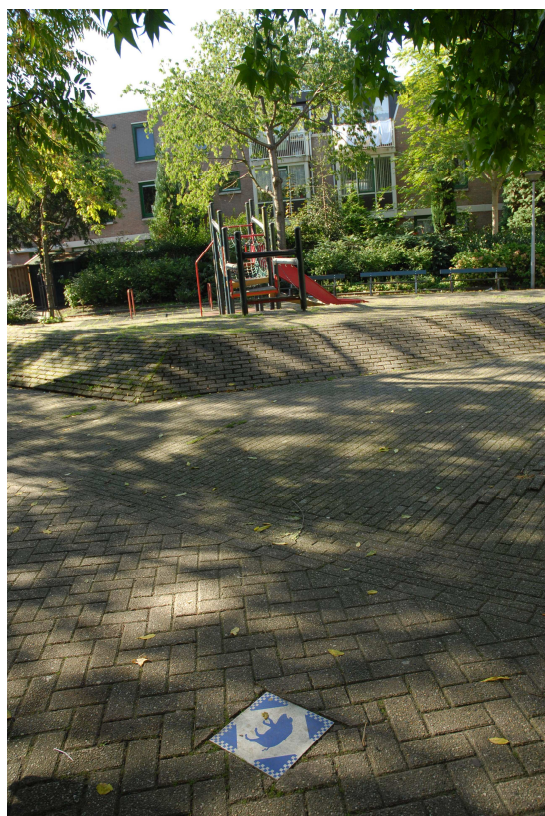
Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Waarom gebracht naar school?	De weg is te gevaarlijk	4	14%	2	25%	4	27%
	School is te ver weg	1	4%	0	0%	8	53%
	Anders	0	0%	1	13%	0	0%
	Gaat alleen	23	82%	5	63%	3	20%
Totaal		28	100%	8	100%	15	100%

Er is ook gevraagd naar het gebruik van het Kindlint tussen thuis en de school. Dit is vooral relevant voor de Doelgroep en in mindere mate de Tussengroep en de Buitengroep. Tabel 4.8 laat zien dat ruim de helft van de kinderen uit de Doelgroep over het Kindlint naar school gaat. Echter, ook in de Tussengroep en zelfs in de Buitengroep zijn er kinderen die het Kindlint gebruiken op weg naar school. De kinderen uit de laatste groep zijn degenen die ten zuiden van het Westerpark wonen.

De antwoorden van de ouders komen overeen met die van de kinderen.

Tabel 4.10 Gebruik Kindlint tussen school en thuis

Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Van huis naar school over Kindlint?	Ja	21	60%	5	45%	4	22%
	Nee	14	40%	5	45%	5	28%
	Komt niet lopend of met de fiets	0	0%	1	9%	9	50%
Totaal		35	100%	11	100%	18	100%

5 Naschoolse activiteiten

De vragenlijst was afgenomen op de donderdag om zo inzicht te krijgen in de vrijetijdsbesteding op de woensdagmiddag ervoor. Het volgende gedeelte van de rapportage gaat over deze vrijetijdsbestedingen in relatie tot het Kindlint. De invulling van de vrijetijdsbesteding voor de Buitengroep is minder van belang, aangezien zij buiten de wijk wonen en daar dan meestal spelen. We richten ons op de beide andere groepen.

Naast de voorafgaande vrije woensdagmiddag is er ook gevraagd naar andere terugkerende vormen van vrijetijdsbesteding en het vervoer van en naar deze vrijetijdsbestedingen. Paragraaf 2.1 gaat in op de invulling van de woensdagmiddag. Paragraaf 2.2 inzicht geeft in de locatie van en de vervoerswijze naar de vrijetijdsbesteding. In paragraaf 2.3 wordt gekeken naar of de kinderen zelfstandig naar hun vrijetijdsbesteding gaan en paragraaf 2.4 bekijkt de terugkerende vrijetijdsbestedingen nader.

5.1 Invulling van de vrije woensdagmiddag

Driekwart van de kinderen heeft zijn of haar vrije tijd buitenshuis doorgebracht op woensdagmiddag. Hierbij moeten we vermelden dat het weer op de voorafgaande woensdag redelijk septemberweer was, en in ieder geval droog. Overigens zijn de kinderen niet altijd even consequent met het invullen geweest: thuis blijven en toch lopend naar een vriendje gaan, etc. Wij hebben de uitkomsten zo goed als mogelijk geïnterpreteerd. Soms ontbreken gegevens, wat als gevolg heeft dat de absolute totalen niet bij elke vraag gelijk zijn.

De kinderen konden ook aangeven wat ze de woensdagmiddag hadden gedaan. In alle groepen ging ongeveer driekwart van de kinderen het huis uit. Hieruit komt in alle drie groepen een reeks van activiteiten naar voren, variërend van bij een vriendje of vriendinnetje spelen, buiten spelen, visite, zwembad, bibliotheek, muzikles, ziekenhuisbezoek, winkels, enzovoort. Het gaat om diverse activiteiten, waaruit niet één activiteit duidelijk naar voren komt. De meeste kinderen hebben één activiteit op de voorafgaande woensdagmiddag gehad. Een eventuele tweede activiteit vond wat vaker buiten de eigen buurt plaats.

De activiteiten zijn divers, en dat geldt ook voor de locatie ervan. Tabel 5.1 geeft inzicht in de locatie van de woensdagmiddagactiviteiten.

Tabel 5.1 Locatie van de vrijetijdsbesteding op woensdagmiddag

Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Waar was dit?	in de straat waar ik woon	6	17%	3	27%	4	22%
	enkele straten verderop	6	17%	2	18%	0	0%
	ergens anders in de buurt	9	26%	2	18%	6	33%
	buiten onze buurt	4	11%	3	27%	3	17%
	thuis	10	29%	1	9%	5	28%
Totaal		35	100%	11	100%	18	100%

In alle groepen gaat de meerderheid te voet naar de vrijetijdsbestedingen, waarbij de fiets, auto en openbaar vervoer op achterstand volgen. In de doelgroep gaat 60% te voet gevolgd door de fiets (20%) en de auto (20%).

Tabel 5.2 Vervoerswijze tussen huis en vrijetijdsbesteding

Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Hoe ben je daarnaartoe gegaan?	Lopend	15	60%	7	70%	8	57%
	Met de fiets	5	20%	2	20%	3	21%
	Met de auto	5	20%	1	10%	1	7%
	Openbaar vervoer	0	0%	0	0%	2	14%
Totaal		25	100%	10	100%	14	100%

Tussen huis en woensdagmiddagactiviteit maakt het merendeel van de kinderen geen gebruik van het Kindlint. Van de kinderen die woensdagmiddag lopend of fietsend gingen, gebruikte maar een klein deel het Kindlint. De ouders bevestigen dit beeld; de meerderheid van de kinderen loopt of fietst weliswaar, maar niet via het Kindlint.

Tabel 5.3 Gebruik Kindlint van en naar de vrijetijdsbesteding

Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Ging je toen over Kindlint?	ja	2	10%	3	33%	1	9%
	nee	19	90%	6	67%	10	91%
Totaal		21	100%	9	100%	11	100%

5.2 Zelfstandig of begeleid

De meeste kinderen in de Doelgroep en de Tussengroep gaan alleen naar hun vrijetijdsbesteding, de rest wordt gebracht door vader, moeder of iemand anders (tabel 5.4).

De reden om begeleid naar de vrijetijdsbesteding te gaan is verschillend. Soms was het te ver weg (die gingen met de auto) of bleven vader/moeder kijken. Het verkeer dat te gevaarlijk is, werd vooral buiten de wijk als reden genoemd. Kinderen die buiten de Spaarndammer- en Zeeheldenbuurt wonen, noemen het gevaarlijke verkeer vaker als reden om ergens begeleid naartoe te gaan.

Tabel 5.4 Begeleiding van huis naar de vrijetijdsbesteding

Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Ben je alleen gegaan of gebracht?	Met vader/moeder	6	32%	0	0%	6	55%
	Met iemand anders	2	11%	2	25%	1	9%
	alleen	11	58%	6	75%	4	36%
Totaal		19	100%	8	100%	11	100%
Waarom werd je gebracht?	verkeer te gevaarlijk	1	7%	1	33%	4	44%
	het is te ver weg	5	36%	1	33%	2	22%
	vader/moeder bleef kijken	2	14%	0	0%	1	11%
	anders	6	43%	1	33%	2	22%
Totaal		14	100%	3	100%	9	100%

5.3 Terugkerende vrijetijdsbesteding

We vroegen de kinderen ook welke dingen ze bijna iedere week doen. Bij deze terugkerende vrijetijdsbestedingen konden zij meer antwoorden invullen. Resultaat hiervan is dat de percentages in tabel 5.5 boven de 100% uitkomen. In de tabel.5 zien we dat in de Doelgroep en de Tussengroep de speelplaats en spelen bij een vriendje of vriendinnetje het populairst zijn. De kinderen konden meer antwoorden geven, gemiddeld noemen ze 1,75 activiteit. De categorie ‘anders’ bevat ook nu weer een reeks verschillende activiteiten.

Tabel 5.5 Dingen die de kinderen bijna iedere week doen in hun vrije tijd

(meer antwoorden mogelijk)

Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Welke dingen doe je bijna iedere week?	bij vriend/vriendin spelen	15	43%	5	45%	4	22%
	speelplaats	20	57%	6	55%	7	39%
	visite	2	6%	1	9%	2	11%
	zwembad	6	17%	3	27%	2	11%
	sportthal	2	6%	2	18%	1	6%
	bibliotheek	4	11%	3	27%	3	17%
	kinderboerderij	1	3%	0	0%	0	0%
	dansen, ballet of muziekles	2	6%	0	0%	2	11%
	anders	10	29%	5	45%	4	22%
Totaal		62	177%	25	227%	25	139%

In alle groepen gaan de meeste kinderen te voet naar de vrijetijdsbesteding zoals uit tabel 5.6 blijkt. Daarbij wordt door de doelgroep weinig gebruik gemaakt van het Kindlint (27%). In de Tussengroep – waar het Kindlint niet ligt – gebruiken de kinderen het Kindlint nog meer.

Tabel 5.6 Vervoer van en naar terugkerende vrijetijdsbesteding

Vraag	antwoord	Doelgroep A		Tussengroep B		Buitengroep C	
		absoluut	relatief	absoluut	relatief	absoluut	relatief
Hoe ga je daar meestal heen?	lopend	23	66%	6	55%	10	56%
	fiets	7	20%	2	18%	3	17%
	auto	2	6%	1	9%	2	11%
	OV	1	3%	2	18%	2	11%
	Brommer	2	6%	0	0%	0	0%
Totaal		35	100%	11	100%	17	94%
Ga je dan over het Kindlint?	ja	9	28%	6	67%	3	20%
	nee	23	72%	3	33%	12	80%
Totaal		32	100%	9	100%	15	100%

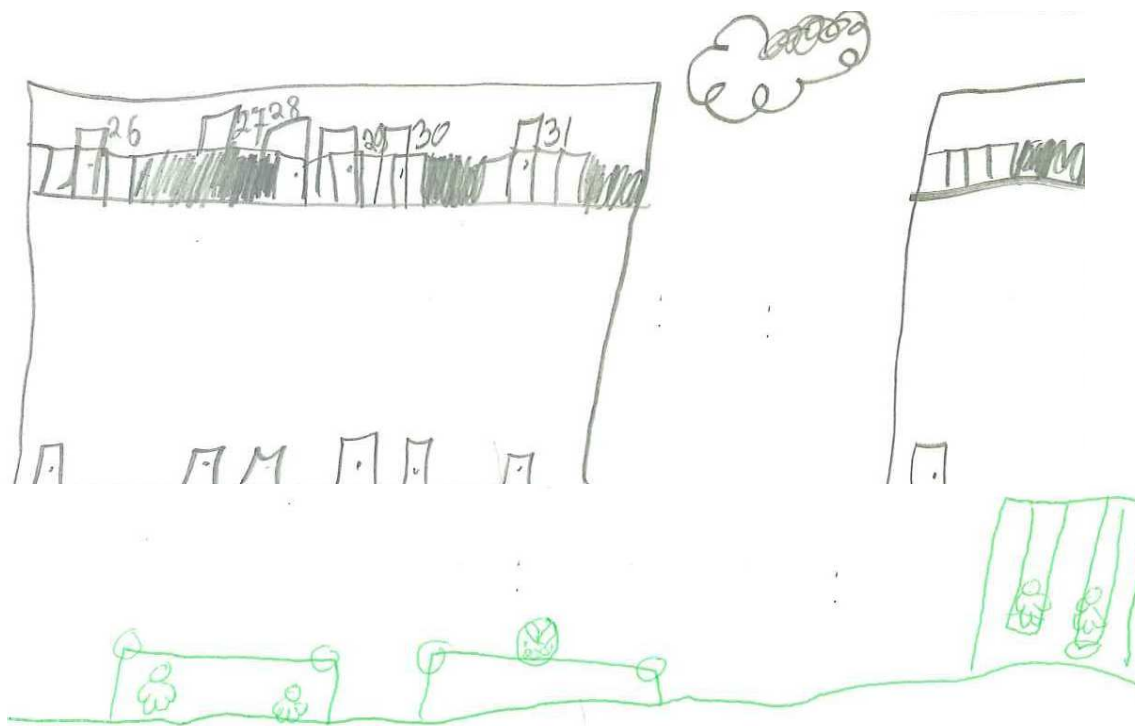
5.4 Het Kindlint en onthaasting van de ouders

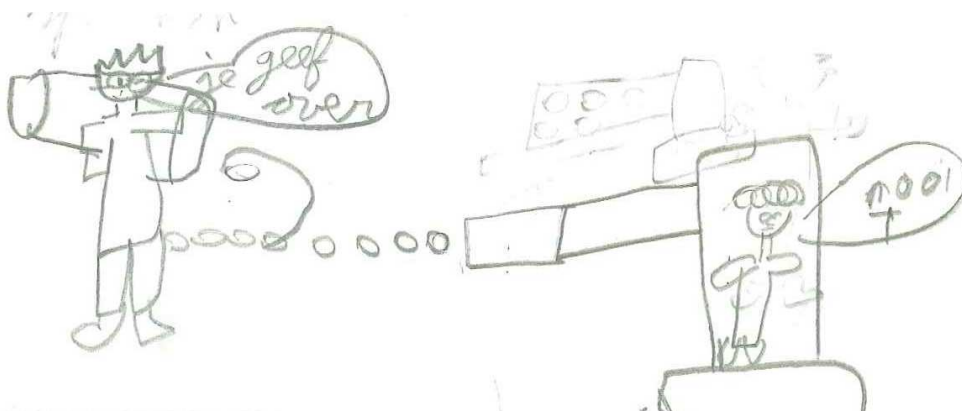
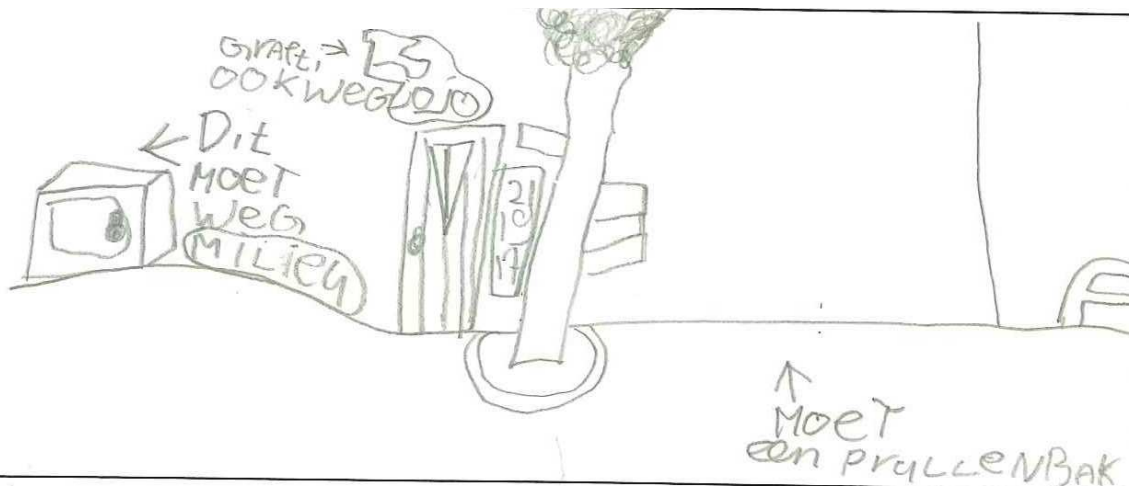
Eén van de beoogde effecten van het Kindlint is het onthaasten van de ouders, doordat de kinderen zelfstandiger naar school en naar andere activiteiten zouden kunnen gaan, zonder begeleiding van hun ouders. De uitkomsten van de ouderenquête laten zien dat het onthaastingseffect voor de ouders gering is. Voor 88% van de ouders is er niets veranderd: hun kinderen gingen al zelfstandig, of worden nog steeds begeleid. Drie kinderen gaan door het Kindlint nu wel zelfstandig, iets dat ze zonder Kindlint niet zouden hebben gedaan. Dat is 12% van alle kinderen, en 20% van alle kinderen die eerst begeleid werden. Het gaat echter om kleine aantallen, ook al omdat een derde van de ouders deze vraag niet heeft ingevuld. Mogelijk vonden zij het moeilijk om hierover te oordelen.

Tabel 5.7 Zelfstandigheid kinderen

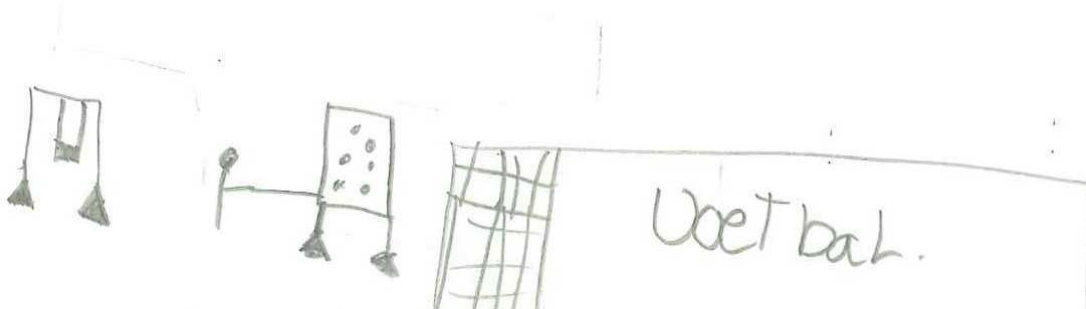
Gaat uw kind zelfstandiger door het Kindlint?			
	ja	3	12%
	nee, geen verschil, doet die nu al	11	44%
	nee, geen verschil, kind blijft begeleid gaan	11	44%
Totaal		25	100%

Afbeelding 5.1: Kinderen mochten aan het eind van de enquête een tekening over de buurt maken

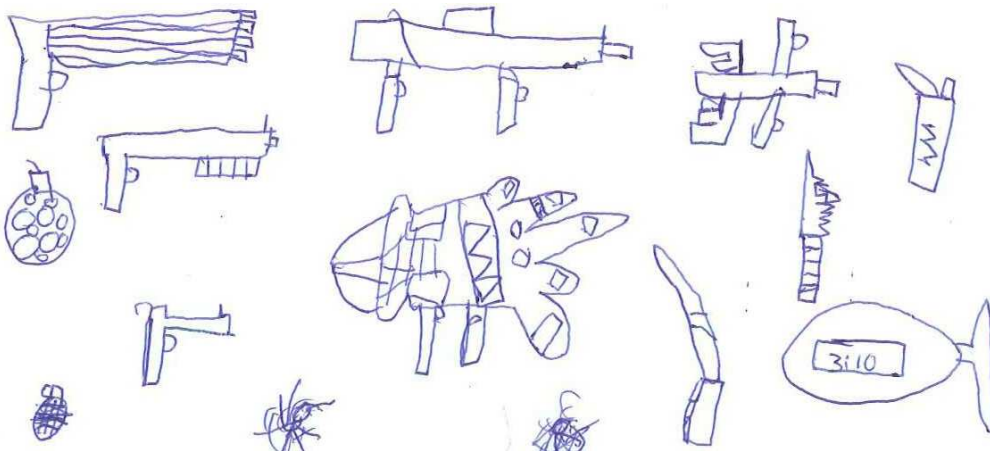
ik wil ook en kindlint mat

er moet meer natuur. Zoals hieronder

Dat er veel meer speeltuinen zijn

dat ik niet zo vaak zal

Three hand-drawn hearts are positioned around the text. One is pink and located to the left of the text. Another is pink and located above the text. The third is yellow and located below the text.

6. Samenvatting en Conclusies

Een Kindlint is een kindvriendelijke route in de wijk die speelplekken, scholen en andere kinderbestedingen met elkaar verbindt. De route van het Kindlint is zichtbaar in vrolijk gekleurde tegels in de stoep. Oversteekpunten zijn met verkeersremmende maatregelen veiliger gemaakt, en daar zijn ook andere tegels gebruikt, bedoeld om kinderen te laten wachten. Langs de route zijn leuke 'speelmomenten' voor kinderen neergezet, zoals een fonteintje, een evenwichtsbalk of keien om overheen te springen. De bedoeling achter het Kindlint is dat kinderen zich eerder zelfstandig buiten op straat kunnen verplaatsen, zonder dat vader of moeder hen telkens hoeft te begeleiden.

Het eerste Kindlint van Nederland ligt in de Spaarndammerbuurt in Amsterdam. In dit rapport evalueren we het Kindlint, in opdracht van het stadsdeel Westerpark. In 2004 vond een vormgeving plaats, na vertraging werd het Kindlint in 2007 officieel geopend, en eind 2008 is het geëvalueerd. Alle kinderen uit de groepen 5 en 6 van twee scholen in de buurt, de Elisabeth Paulusschool en De Catamaran, zijn bevroegd, maar ook hun ouders, de leraren, de schooldirecteur, de wijkagent, medewerkers van de gemeente en de welzijnsorganisatie.

In het onderzoek stonden zeven vragen centraal. Deze gaan we per vraag af. Daarna volgen enkele conclusies, gevolgd door aanbevelingen over aanpassingen of een mogelijke uitbreiding van Kindlint.

De zeven onderzoeksvragen

In hoofdstuk 2 werden zeven vragen gesteld welke nu beantwoord kunnen worden.

Onderzoeksvraag 1. Gebruik

De eerste vraag was of kinderen zich door het Kindlint nu gemakkelijker door de wijk kunnen bewegen. Het onderzoek laat zien dat de meeste kinderen uit de buurt naar school lopen, maar eigenlijk deden ze dat vier jaar geleden ook al. Hetzelfde geldt voor wat ze op hun vrije woensdagmiddag doen. Ze spelen veel in de buurt of gaan naar tal van activiteiten in de buurt. Ook hier gaan ze meestal lopend heen. Als we 2004 vergelijken met 2008 valt op dat iets meer kinderen lopen, en minder met de auto gaan. Het gaat echter om kleine aantallen, maar die wijzen erop dat kinderen zich wat gemakkelijker door de wijk bewegen.

Maar gebruiken de kinderen het Kindlint ook? Op weg naar school gaat ruim de helft van de kinderen uit de buurt over het Kindlint. Een kleiner deel dus niet, terwijl ook zij dat wel zouden kunnen doen. Op de vrije woensdagmiddag wordt het Kindlint maar zelden gebruikt ook als kinderen zich lopend of fietsend verplaatsen. Kinderen gebruiken het Kindlint dus vooral om naar school te gaan en niet buiten schooltijd. Misschien associëren ze het Kindlint met school, maar waarschijnlijker is dat ze ergens naartoe gaan waar het Kindlint niet is.

Onderzoeksvraag 2. Het netwerk

De tweede onderzoeksvraag was of het Kindlint bijdraagt aan het netwerk van speelplekken en scholen in de buurt.

Het Kindlint heeft een aantal speelplekken verbonden en er zijn een aantal speelmomenten langs de route toegevoegd, waardoor het voor kinderen makkelijker oriënteren is. Het Kindlint vormt met de tegels op straat een zichtbare verbinding, de oversteekplekken zijn veiliger gemaakt met zebra's, drempels en wegversmallingen. Opvallend is wel dat de grootste speelplek in de buurt, de Playground Zaandammerplein (enkele jaren geleden tot mooiste speelplaats van Nederland ver-

kozen), niet in de route is opgenomen. Ook zijn een aantal andere bestemmingen in de buurt zoals de bibliotheek, het buurthuis en de Spaarndammerschool niet in de route opgenomen.

Onderzoeksvraag 3. Speelplezier

De derde vraag die gesteld was is of dat het Kindlint bijdraagt aan het speelplezier op straat. Deze vraag kan instemmend beantwoord worden. De aanleg van het Kindlint heeft betekend dat er speelplekken zijn bijgekomen, die zonder het Kindlint er nu niet zouden zijn. Het speelplezier op straat is dus toegenomen door het Kindlint.

Onderzoeksvraag 4. Herkenbare route

Is het Kindlint een herkenbare route, was de vierde onderzoeksvraag. Het antwoord op deze vraag is een volmondig ja; de gekleurde tegels en speeltjes langs de route vallen voldoende op. Iedereen kent ze, en iedereen kent de route van het Kindlint.

De route van het Kindlint is weliswaar herkenbaar, maar het gebruik ervan hangt niet zozeer af van de route, maar meer van het doel waarnaar mensen op weg zijn. Met andere woorden: de kinderen moeten gewoon ergens heen, en als er een veilig en leuk Kindlint ligt, is dat meegenomen. Ze lopen er niet voor om.

Een tweede opmerking bij de herkenbaarheid is dat mensen de tegels en de route wel (her)kennen, maar niet weten wat ze betekenen. De betekenis is blijkbaar onvoldoende van de tegels af te lezen aangezien het merendeel van zowel de kinderen als de ouders bij de stoptegels gewoon doorloopt of niet weet wat de betekenis hiervan is. Of de betekenis wordt genegeerd.

Onderzoeksvraag 5. Onthaasting

De vijfde onderzoeksvraag gaat in op tijdswinst en onthaasting van de ouders. Het onderzoek laat zien dat het Kindlint slechts beperkt bijdraagt aan het zelfstandiger maken van de kinderen en het hierdoor onthaasten van de ouders. Veel kinderen gebruiken het Kindlint niet en zowel de ouders als de kinderen zijn onvoldoende op de hoogte van de betekenis van de tegels. Daarnaast vinden veel ouders en kinderen het gezellig om samen naar de school of vrijetijdsbesteding te gaan. Ook speelt de onthaasting wat minder, omdat veel mensen in de buurt part-time werken. Tevens is de route van het Kindlint niet erg direct en kost het de ouders doorgaans juist meer tijd als men over het Kindlint loopt om op de plaats van bestemming te komen.

Tweederde van de kinderen uit de buurt gaat alleen naar school. Als we 2008 vergelijken met 2004, dan blijkt dat kinderen even vaak begeleid worden naar school.

Op woensdagmiddag is drie kwart van de kinderen ergens naartoe geweest, meestal in de buurt. De meeste kinderen liepen ernaartoe, en de helft ging alleen, overigens niet over de route van het Kindlint. Dat is meer dan in 2004 (toen: een op de zes). De andere helft van de kinderen werd woensdagmiddag begeleid, meestal door vader of moeder.

Onderzoeksvraag 6. Veiliger straat?

‘Draagt het Kindlint bij aan de veiligheid van de kinderen op straat?’, vormt de zesde onderzoeksvraag. De aanleg van het Kindlint ging samen met fysieke verkeersremmende verbeteringen, zoals meer zebrapaden, wegversmallingen en drempels, een extra stoplicht in de Spaarndammerstraat, en een visuele drempel voor De Catamaran. Deze maatregelen dragen zeker bij aan de toegenomen veiligheid voor de kinderen. Zonder het Kindlint zouden ze er waarschijnlijk niet zijn geweest. Men moet echter bedenken dat de Spaarndammerbuurt al een redelijk veilige buurt was met weinig ongelukken en weinig doorgaand verkeer. De maatregelen dragen dus bij aan een veiliger buurt, maar deze was al redelijk veilig.

De toegenomen veiligheid op straat blijkt ook uit een lichte daling van het aantal kinderen dat naar school wordt begeleid omdat de weg naar school te gevaarlijk is. Ongeveer een derde van zowel kinderen als ouders noemt de weg gevaarlijk; in 2004 noemde nog 47% van de kinderen dit argument.

Onderzoeksvraag 7. Waardering

De laatste vraag is hoe het Kindlint gewaardeerd wordt. Vrijwel alle kinderen en ouders kennen het Kindlint en vinden het leuk of goed. Enkeligen hebben commentaar, maar over het algemeen hebben de experts meer commentaar en suggesties voor verbeteringen.

De professionals over het Kindlint

De mensen die zich beroepshalve bezighouden met de kinderen op straat, oordelen ook over het Kindlint. Zij ondersteunen de meeste uitkomsten uit het kinderonderzoek, maar zijn gemiddeld gezien wel iets sceptischer, en ze geven meer mogelijkheden tot verbetering. De meeste profs zien weinig toegevoegde waarde van de route van het Kindlint, het 'lint'. De route met de tegels is herkenbaar, maar de meeste bestemmingen liggen niet aan een Kindlint, dus de meeste routes ook niet. Een uitspraak die de kritiek samenvat: "De route leidt van een plek waar je niet bent naar een plek waar je niet wilt zijn". De route combineert niet alle kinderbestemmingen, maar eigenlijk kan dat ook helemaal niet, omdat er kriskras door de buurt vele routes lopen.

De professionals vinden het concept van het Kindlint goed, maar de vertaling naar de praktijk nogal letterlijk. Het idee van een routing voor kinderen door ze met speeltjes (waterhappers etc.) naar oversteekplaatsen te lokken e.d., wordt warm ontvangen. Over de tegels zelf is het oordeel wat minder positief, die worden glad bij nat weer. Ook staan sommige gekozen dieren nogal ver van de belevingswereld van de kinderen af: "kinderen hebben over het algemeen vrij weinig met een poedel en het gebruik van varkensafbeeldingen in een buurt waar veel moslims wonen is mischien ook niet het meest voor de hand liggend", aldus een van de professionals.

Positief vindt men de extra aandacht voor verkeersremmende en kindvriendelijke maatregelen: oversteekplaatsen, drempels, zebra's, en ook allerlei leuke speeltjes in de buurt. Dat is een duidelijke toevoeging. Sommigen vinden echter dat het kleurrijke Kindlint te bont is voor de monumentale Amsterdamse Schoolbouw, maar hierover zijn de meningen verdeeld.

De meeste deskundigen plaatsen vraagtekens bij de keuze van de Spaarndammerbuurt, die al een rustige buurt was, met bovendien een bevolkingsgroep voor wie onthaasting geen prioriteit heeft. Enkele deskundigen waarschuwen dat het Kindlint weliswaar bijdraagt aan een toegenomen veiligheid op straat (door de genomen maatregelen), maar dat dit niet mag leiden tot een schijnveiligheid: "Kinderen moeten niet klakkeloos tegeltjes volgen, maar ze moeten leren op het verkeer te letten, ook in straten zonder Kindlint."

Ten slotte benadrukken de meeste deskundigen dat jaarlijkse aandacht nodig blijft om kinderen en hun ouders bij te spijkeren over de betekenis van het Kindlint. Het mag geen eenmalige activiteit worden, maar de boodschap moet 'levend' gehouden worden.

Conclusies

De zeven vragen samengevat

De meeste van de zeven onderzoeksvragen kunnen positief worden beantwoord, maar telkens wel met een aantal kanttekeningen:

- kinderen lopen iets vaker alleen naar school. Ze lopen meestal ook naar activiteiten in de buurt op woensdagmiddag, maar ze gebruiken het Kindlint niet vaak.
- Het Kindlint draagt bij aan een netwerk van plekken voor kinderen, maar een aantal hoofdbestemmingen ontbreken
- Het speelplezier op straat is vergroot door extra speelattributen op straat.
- Het Kindlint is een herkenbare route, maar mensen moeten dikwijls op plaatsen zijn die niet aan het Kindlint liggen. Bovendien snapt niet iedereen de bedoeling van de stoeptegels, of althans, gedraagt zich er niet naar.
- De ouders begeleiden hun kinderen bijna even vaak als voor de aanleg van het Kindlint. 's Middags zijn kinderen iets vaker alleen op pad, zonder ouders. Verschillen zijn echter minimaal.

- De maatregelen van het Kindlint dragen bij aan veiliger verkeer. De Spaarndammerbuurt was echter al een rustige buurt.
- Bijna alle kinderen en ouders kennen het Kindlint en vinden het leuk.

Positief, maar het kan beter

Het beeld dat naar voren komt uit het onderzoek, is dat het Kindlint op zich goed is, maar dat het beter kan. Zo vinden alle kinderen het Kindlint leuk, maar is er veel onwetendheid bij zowel kinderen als ouders over het hoe en wat van het Kindlint. Bovendien komen er elk jaar weer nieuwe kinderen en ouders bij.

Dit betekent dat er een taak ligt voor jaarlijks terugkerende voorlichting en communicatie. Dat zou IJsterk kunnen doen, samen met de scholen. Een logisch moment daarvoor is om Kindlint te koppelen aan voorlichting over de ‘We gaan weer naar school’ campagne en buurtverkeersonderwijs in het begin van het schooljaar. Hierbij moeten ook de ouders niet worden vergeten. Een project als Kindlint zou veel sterker gezamenlijk moeten worden ontwikkeld en bijgehouden.

Een ander beeld dat naar voren kwam is dat het Kindlint in een buurt ligt waar het eigenlijk weinig meerwaarde kan toevoegen. De Spaarndammerbuurt is een rustige en veilige buurt, met weinig verkeer op straat dat langzaam rijdt en waar (gelukkig) weinig ongelukken gebeuren.

Een derde conclusie is dat de route van het Kindlint vrij willekeurig is. Er is goed over nagedacht hoe kinderspeerpunten in de buurt kunnen worden verbonden, maar veel kinderen gaan toch gewoon van A naar B, ongeacht of er toevallig een Kindlint ligt of niet. Het gebruik van het Kindlint door de kinderen lijkt toevallig. Bovendien liggen veel kinderbestemmingen juist niet aan het netwerk van het Kindlint. De vraag is of dat eigenlijk wel kan.

Een opmerking, die ermee samenhangt, is dat een Kindlint aanleggen een soort schijnzekerheid biedt. Kinderen moeten niet klakkeloos een tegeltjesroute volgen, maar moeten leren kijken op straat. Kinderen moeten zo opgroeien dat ze leren op te letten. Op alle straten.

Een pluspunt van het Kindlint zijn de veilige(re) oversteekplaatsen. Eigenlijk zouden alle oversteekplaatsen in woonbuurten zo veilig moeten zijn, ongeacht of ze aan een Kindlint liggen of niet. Of kinderen eerder naar school gaan, heeft vooral te maken met veilige oversteekplaatsen: hoe meer veilige oversteekplaatsen nabij een school liggen, des te meer kinderen alleen naar school kunnen gaan.

Een ander pluspunt is dat er duidelijk moeite is gedaan om het straatleven aantrekkelijker te maken, met leuke speeltuigen, fonteintjes, vrolijke beelden, tegels en andere kunst. Dit verlevendigt het straatbeeld.

Het Kindlint in vier onderdelen

Het Kindlint bestaat goed beschouwd uit vier onderdelen:

- een bepaalde aangegeven route;
- kindveilige en verkeersremmende oversteekplaatsen;
- extra speelmogelijkheden onderweg;
- meer kleur en kunst.

Deze vier onderdelen zouden afzonderlijk in elke plek in het land kunnen worden toegepast. De combinatie ervan bepaalt het Kindlint. Uit deze evaluatie blijkt dat de route van het Kindlint tamelijk arbitrair is. Kinderen gebruiken de route als deze naar hun bestemming gaat, maar het is een toevalligheid als de route samenvalt met hun reisdoel. Met andere woorden, het is niet de route van het Kindlint maar de bestemming die het gebruik van het Kindlint bepaalt.

Veilige oversteekplaatsen zijn een groot goed in elke buurt staan los van het Kindlint, maar veilige oversteekplaatsen bepalen samen met het gedrag van kinderen op straat – iets dat ze moeten leren – de veiligheid van kinderen op straat. Anders gezegd: kinderen moeten altijd veilig kunnen oversteken, ook zonder Kindlint. Wegversmallingen, drempels, obstakels, zebra's, stoplichten, visuele versmallingen, al deze maatregelen zijn ook nu al en overal toepasbaar. Juist bij plekken waar veel kinderen komen – de school, het plein, de speeltuin – zijn deze het meest nodig. Deze conclusie is echter niet nieuw.

Dat laatste geldt ook voor speelmogelijkheden in de buurt: alle buurten gaan erop vooruit als er leuke, uitdagende en mooie speelmogelijkheden zijn. Ook dat hoeft niet te wachten op een Kindlint. De straat is meer dan een plek om je te verplaatsen, en een leuke straat stimuleert kinderen om naar buiten te gaan.

Het vierde element is het verfraaien van de buurt door extra kunst en kleur. Ook dat is in een heleboel buurten een verbetering, en misschien wel juist in andere buurten dan de van zichzelf al mooie Spaarndammerbuurt.

Uitbreiding Kindlint?

Een achterliggende vraag van het Stadsdeel bij deze evaluatie is of het Kindlint moet worden uitgebreid. Er zijn drie vormen van uitbreiding mogelijk: aan het bestaande Kindlint, een nieuw Kindlint elders in het stadsdeel, een nieuw Kindlint elders in het land.

Aan het huidige Kindlint in het Westerpark is al een mogelijke uitbreiding voorzien, zie Afbeelding 1.3. De voorgestelde uitbreiding zou de Playground Zaandammerplein opnemen, buurthuis De Horizon, en door de huidige Spaarndammerschool heen gaan (deze was overigens niet in het onderzoek betrokken). Deze school zou toch al verplaatst worden, en dan vervolgens eerst afgebroken moeten worden om de voorgestelde uitbreiding te verwezenlijken.

De Playground Zaandammerplein lijkt een voor de hand liggende bestemming om in het netwerk op te nemen. Het vervolg van de route door de locatie van de Spaarndammerschool heen, lijkt echter nog jarenlang te gaan duren. Dat is, gezien de vertraging met het huidige Kindlint, geen gelukkige keuze.

Het zou echter wel te overwegen zijn om een eventuele uitbreiding richting Zeeheldenbuurt te verwezenlijken. De Nova Zemblastraat zou dan een aanhaking moeten krijgen aan de ene kant richting de Playground Zaandammerplein en De Catamaran, en aan de andere kant naar de al bestaande oversteek bij de Elisabeth Paulusschool.

Het huidige Kindlint ligt in een buurt die van zichzelf al vrij rustig is. Deze is door de maatregelen van het Kindlint nog kindvriendelijker gemaakt. Dat is een verdienste van de aanleg van het Kindlint. Verschillende professionals uit de buurt noemden dit toch al rustige karakter van de buurt. In andere buurten is wat hen betreft meer winst te behalen, waarbij de Staatsliedenbuurt een aantal keren werd voorgesteld.

Een derde mogelijke uitbreiding van het Kindlint ligt buiten het Westerpark, namelijk in nieuwbouwwijken. Een aantal professionals noemde een willekeurige Vinex-wijk of een grijze betonwijk eigenlijk een betere plek voor een Kindlint dan de Spaarndammerbuurt. Het Kindlint brengt kleur in de wijk, met vrolijke tegels, kleurige speeltoestellen en kunstwerken. Sommigen vinden dit niet passen bij de monumentale status van de Spaarndammerbuurt. Wat dat betreft zou een Kindlint een manier zijn om een wat saaie wijk op te vrolijken.

Slotconclusie

Alles overziend, komen we tot de eindconclusie dat het Kindlint in de Spaarndammerbuurt in beperkte mate is geslaagd. Het succes zit niet in de route met de tegels, omdat de aangegeven route vaak niet wordt gevolgd, en bovendien de bedoeling achter de tegels dikwijls niet wordt opgevolgd. Kinderen kiezen hun eigen weg. Het succes zit er wel in dat de buurt er vanuit kinderop-

tiek beter op is geworden: er zijn meer speelplekken in de buurt, er ligt vrolijke kinderkunst, de auto's rijden langzamer en de oversteekplaatsen zijn verbeterd.

Uitbreiding van het Kindlint zou vooral moeten zitten in de laatste elementen. Dat zijn elementen die ook in het Kindlint zitten, maar ze kunnen nu ook al zonder een Kindlint, worden toegepast. Het Kindlint als route zou een aanvulling kunnen zijn, maar ook zonder aangegeven route kunnen kinderen meer, zelfstandiger en leuker op straat vertoeven. Kinderen krijgen de straat terug niet door bepaalde routes, maar vooral door die andere elementen. Dat betekent meer ruimte voor kinderen op straat, meer speelplekken, leukere en uitdagender speelplekken, langzamer verkeer, verkeersluwe oversteekplekken. De uitdaging voor de ontwerpers van het straatbeeld, de gemeenten voorop, ligt erin om dit in elke buurt te verwezenlijken. Maar het betekent ook dat kinderen moeten leren op de straat te zijn, leren omgaan met het verkeer, en dat telkens maar weer. Het Kindlint kan daarbij helpen, maar lijkt een eenmalige actie. Hier ligt de uitdaging om te zorgen dat een project als Kindlint door alle partijen gedragen wordt.

Bijlage 1 Geïnterviewde personen

- Monique de Boer (politie, wijkregisseuse Spaarndammerbuurt)
- Frank de Boer (onderwijzer De Catamaran)
- Yvonne Breedijk (unithoofd school en buurt, Westerpark Aktief, Stichting IJsterk)
- Raffaella Cucinelli (beleidsmedewerker stadsdeel Westerpark welzijn/zorg)
- Jeroen Dijk (verkeersdeskundige stadsdeel Westerpark)
- Wout Groeneveld (directeur De Catamaran)
- Jan Hartog (oud-projectleider stadsdeel Westerpark)
- Dorjan Kroes (onderwijzeres Elisabeth Paulusschool)
- Mieke Langkemper (wijkcoördinator Westerpark Noord, Stichting IJsterk)
- Tjalling Lemstra (onderwijzer Elisabeth Paulusschool)
- Valerie Strategier (beleidsmedewerker Stadsdeel Westerpark)
- Peter Ulle (stedenbouwkundige stadsdeel Westerpark)
- Frans van Vuuren (directeur Elisabeth Paulusschool)
- Jori Wieriks (schoolbuurtwerk Westerpark, Stichting IJsterk)

Bijlage 2 Enquête Kinderen groep 5 en groep 6 van de basisscholen Elisabeth Paulus en De Catamaran

Het is de bedoeling dat je alle vragen beantwoordt, maar soms mag je een vraag overslaan. Dit staat dan bij de vraag vermeld.

Zet met een pen een kruisje in het hokje voor het juiste antwoord. Kruis één hokje per vraag aan (☒). Bij sommige vragen kun je meer hokjes aankruisen. Dat staat dan bij de vraag vermeld.

Als je een fout hokje hebt aangekruist, maak het hokje dan helemaal zwart (■). Kruis daarna het goede hokje aan.

☒ = goed

■ = fout

1. Vul hier je naam in (voornaam en achternaam):

2. Ben jij een jongen of een meisje?

jongen

meisje

3. Hoe oud ben jij?

7 jaar

8 jaar

9 jaar

10 jaar

4. Waar woon je?

Straat: ..... nummer: .....

5. Hoe heet jouw school?

R.K. basisschool Elisabeth Paulus

Oecumenische basisschool De Catamaran

6. In welke groep zit je?

groep 5

groep 6

Het Kindlint

In de buurt waar jij woont, is speciaal voor kinderen een fiets- en wandelpad gemaakt van leuk gekleurde tegels. Op dit pad heb je minder last van auto's.

Kinderen kunnen over dit pad op een leuke en veilige manier van huis naar school lopen en fietsen. Maar dit pad kun je ook gebruiken om naar speelplaatsen, de sporthal en het zwembad bij jou in de buurt gaan. Dit pad heet Kindlint.

7. Het Kindlint zie je op de stoep. Om de paar meter liggen allerlei vrolijke tegels met donkerblauwe dieren. Heb je deze dierentegels wel eens gezien?

- ja
- nee

8. De dierentegels hebben verschillende betekenissen. Wat doe je als je deze tegels ziet?

- dan loop ik door
- dan stop ik
- dat weet ik niet

9. En wat doe je als je deze tegels ziet?

- dan loop ik door
- dan stop ik
- dat weet ik niet

10. Vind je het pad van het Kindlint met de dierentegels leuk?

- ja
- nee

De volgende vragen gaan over hoe je naar school gaat

11. Hoe ga je meestal naar school?

(één antwoord invullen)

- lopend (vul de volgende vraag in)
- met de fiets (vul de volgende vraag in)
- met de auto --> ga naar vraag 13
- met de bus, tram of metro --> ga naar vraag 13
- met de brommer of scooter --> ga naar vraag 13

12. Als je van huis naar school gaat, ga je dan over het pad van het Kindlint? Dus over het pad met de dierentegels?

- ja
- nee

13. Ga je meestal alleen naar school of ga je met iemand mee?

(één antwoord invullen)

- ik ga meestal alleen naar school → ga naar vraag 15
- ik ga meestal samen met een vriend / vriendin naar school → ga naar vraag 15
- mijn vader of moeder brengt me meestal (vul de volgende vraag in)
- ik ga met mijn oudere broer / zus of andere volwassene mee (vul de volgende vraag in)

14. Waarom word je meestal gebracht?

(één antwoord invullen)

- de weg naar school is te gevaarlijk
- de school is te ver weg
- ik kan meerijden
- anders, namelijk (vul maar in):

De volgende vragen gaan over wat je gistermiddag gedaan hebt.

15. Ben je gistermiddag ergens naar toe geweest of ben je de hele middag thuis gebleven?

- ik ben weg geweest (vul de volgende vraag in)
- ik ben de hele middag thuis gebleven → ga door naar vraag 22

16. Waar ben je gisteren geweest?

(Je mag maar één hokje aankruisen. Als je meerdere dingen hebt gedaan, mag je kiezen wat je het leukste vond)

- bij een vriend of vriendin om te spelen
- naar een speelplaats buiten
- op visite
- naar het zwembad
- naar de sporthal
- naar de bibliotheek
- naar de kinderboerderij
- naar dansen, ballet of muzieklles
- anders, namelijk (vul in):

17. Waar was dit?

- in de straat waar ik ook woon
- enkele straten van ons huis vandaan
- ergens anders in de buurt
- buiten onze buurt

18. Hoe ben je daar gisteren naar toe gegaan?

- Lopend (vul de volgende vraag in)
- met de fiets (vul de volgende vraag in)
- met de auto (ga naar vraag 21)
- met de bus, tram of metro (ga naar vraag 21)
- met de brommer of scooter (ga naar vraag 21)

19. Ging je gister middag over het pad van het Kindlint? Dus over het pad met de dieren-tegels?

- ja
- nee

20. Ben je er gisteren alleen naar toe gegaan of heeft iemand jou gebracht?

- mijn vader / moeder heeft mij gebracht (vul de volgende vraag in)
- iemand anders heeft mij gebracht (vul de volgende vraag in)
- ik ben alleen gegaan → ga door naar vraag 22

21. Waarom werd je gebracht?

(één antwoord invullen)

- het verkeer is te gevaarlijk
- het is te ver weg
- mijn vader / moeder bleef kijken
- anders, namelijk:

22. Welke dingen doe je bijna iedere week?

(bij deze vraag kun je meer hokjes aankruisen)

- bij een vriend of vriendin om te spelen
- naar een speelplaats buiten
- op visite
- naar het zwembad
- naar de sporthal
- naar de bibliotheek
- naar de kinderboerderij
- naar dansen, ballet of muziekles
- anders, namelijk:

23. Hoe ga je daar meestal naar toe?

(één antwoord invullen)

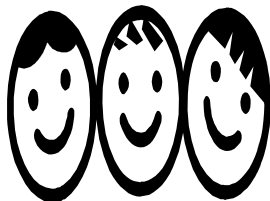
- Lopend (vul de volgende vraag in)
- met de fiets (vul de volgende vraag in)
- met de auto (ga naar vraag 25)
- met de bus, tram of metro (ga naar vraag 25)
- met de brommer of scooter (ga naar vraag 25)

24. Ga je dan over het pad van het Kindlint? Dus over het pad met de dierentegels?

- ja
- nee

25. Wil je nog iets zeggen over wat je leuk, saai of vervelend vindt in de buurt waar jij woont? Wat vind je dat er beter moet?

Je bent klaar!
Bedankt voor het invullen van de vragenlijst!

Bijlage 3 Enquête Ouders van kinderen uit groep 5 en groep 6 van de basisscholen Elisabeth Paulus en De Catamaran

Toelichting

Deze vragen gaan over uw kind en de veiligheid en de beleving van de route die uw kind aflegt tussen thuis, de school en andere plekken in de buurt.

De vragen hebben betrekking op het kind dat deze vragenlijst van school heeft meegekregen.

Wilt u het hokje voor het juiste antwoord aankruisen.

Graag één antwoord per vraag aankruisen. Bij sommige vragen kunnen meerdere antwoorden worden aangekruist. Dit staat dan bij de vraag vermeld.

A. ALGEMENE VRAGEN

1. Op welke school zit uw kind?

- R.K. basisschool Elisabeth Paulus
- Oecumenische basisschool De Catamaran

2. Hoe heet uw kind?

(graag voor- en achternaam vermelden)

3. In welke groep zit uw kind?

- groep 5
- groep 6

4. In welke straat woont u?

Straat.....	Nummer .....
-------------	--------------

5. Hoeveel minuten lopen of fietsen woont u van school af?

Van huis naar school is ..... minuten lopen

Van huis naar school is ..... minuten fietsen

B. HET KINDLINT

In de buurt waar u woont, is speciaal voor kinderen een fiets- en wandelpad gemaakt van vrolijk gekleurde tegels. Op dit pad hebben kinderen minder last van het autoverkeer.

Kinderen kunnen over dit pad op een leuke en veilige manier van huis naar school lopen en fietsen. Maar ze kunnen dit pad ook gebruiken om naar speelplaatsen, de sporthal en het zwembad in de buurt gaan. Dit pad heet Kindlint.

6. Het Kindlint is een route die je op de stoep ziet. Om de paar meter liggen allerlei vrolijke tegels met donkerblauwe dieren. Heeft u deze dierentegels wel eens gezien?

- ja
- nee

7. De dierentegels hebben verschillende betekenissen. Op de tegels staan dieren die stil staan, of juist lopen. Kende u dit verschil?

- ja
- nee

8. Heeft u met uw kind wel eens gesproken over het Kindlint, en de betekenis van de verschillende tegels?

- ja
- nee

C. REISGEDRAG TUSSEN SCHOOL EN THUIS

De volgende vragen gaan over gisteren, dus woensdag 3 september.

9. Op welke manier ging uw kind gisteren naar school?

- Lopend
- met de fiets
- met de auto
- met de bus, tram of metro
- anders, namelijk .....

10. Is uw kind zelfstandig of begeleid naar school gegaan?

(met zelfstandig bedoelen wij zonder begeleiding van een volwassene of oudere broer/ zus)

- zelfstandig → ga verder met vraag 13
- begeleid

11. Wie heeft het kind naar school begeleid?

- ikzelf
- mijn partner
- andere volwassene
- oudere broer of zus

12. Wat is de belangrijkste reden waarom uw kind gisteren begeleid naar school ging?

(maximaal twee antwoorden aankruisen)

- het verkeer is te gevaarlijk
- de school is te ver weg
- de school ligt op de route naar het werk / andere bezigheden
- er gingen ook andere / jongere kinderen mee
- anders, namelijk .....

13. Ging uw kind gisteren (woensdag) op dezelfde manier naar school als op andere dagen van de week?

- ja
- nee

14. Hoe gaat uw kind meestal naar school?

- Lopend
- met de fiets
- met de auto → ga naar vraag 16
- met de bus, tram of metro → ga naar vraag 16
- anders, namelijk ..... → ga naar vraag 16

15. Gaat uw kind naar school over de route van het Kindlint?

- Ja, altijd
- Ja, meestal wel
- Soms wel, soms niet
- Nee, nooit
- Ik weet niet hoe mijn kind naar school gaat

16. Hoeveel dagen per week wordt uw kind doorgaans door u of uw partner naar school gebracht en gehaald?

- nooit
- 1 dag per week
- 2 dagen per week
- 3 dagen per week
- 4 dagen per week
- 5 dagen per week

D. BUITENSCHOOLSE ACTIVITEITEN

Onder buitenschoolse activiteiten verstaan wij de vrijetijdsbesteding van uw kind buiten de deur, zoals bij voorbeeld zwemles, muziekles, sporten, thuis spelen bij leeftijdsgenootjes en buiten spelen op een speelplaats.

17. Welke buitenschoolse activiteiten heeft uw kind gisteren (woensdag 3 september) ondernomen?

(Indien er meerdere activiteiten hebben plaatsgevonden, dan graag alleen de belangrijkste twee activiteiten noemen. Is uw kind gisteren na school thuis gebleven, dan kunt u verder gaan met de vragen in blok E)

Activiteit 1: .....

Activiteit 2: .....

(Geen: kind bleef thuis) → ga naar de vragen in blok E

De volgende vragen hebben betrekking op de activiteiten die u zojuist genoemd heeft. Voor elk van deze activiteiten vragen wij u aan te geven op welke manier uw kind zich naar deze activiteiten heeft verplaatst en of u of uw partner het kind daarbij heeft begeleid.

18. Vond ACTIVITEIT 1 in de Spaarndammerbuurt plaats?

- ja
- nee

19. Op welke manier ging uw kind gisteren naar ACTIVITEIT 1?

- Lopen
- met de fiets
- met de auto → ga naar vraag 21
- met de bus, tram of metro → ga naar vraag 21
- anders, namelijk ..... → ga naar vraag 21

20. Ging uw kind gisteren naar ACTIVITEIT 1 over de route van het Kindlint?

- Ja
- Nee
- Weet niet

21. Is uw kind zelfstandig of begeleid naar ACTIVITEIT 1 gegaan?

- zelfstandig → ga verder met vraag 23
- begeleid door mij of mijn partner
- begeleid door andere volwassene of broer/zus

22. Waarom werd uw kind gisteren begeleid naar ACTIVITEIT 1?

(maximaal twee antwoorden aankruisen)

- het verkeer is te gevaarlijk
- deze activiteit was te ver weg om het kind zelfstandig daarheen te laten gaan
- ik of mijn partner wilde / moest bij deze activiteit aanwezig zijn
- ik of mijn partner wilde in de buurt van deze activiteit nog iets anders doen
- anders, namelijk .....

23. Vond ACTIVITEIT 2 in de Spaarndammerbuurt plaats?

- ja
- nee
- niet van toepassing, er was maar één activiteit → ga naar de vragen in blok E

24. Op welke manier ging uw kind gisteren naar ACTIVITEIT 2?

- Lopend
- met de fiets
- met de auto → ga verder met vraag 26
- met de bus, tram of metro → ga verder met vraag 26
- anders, namelijk ..... → ga verder met vraag 26

25. Ging uw kind gisteren naar ACTIVITEIT 2 over de route van het Kindlint?

- Ja
- Nee
- Weet niet

26. Is uw kind zelfstandig of begeleid naar ACTIVITEIT 2 gegaan?

- zelfstandig → ga naar de vragen in blok E
- begeleid door mij of mijn partner
- begeleid door andere volwassene of broer/zus

27. Waarom werd uw kind gisteren begeleid naar ACTIVITEIT 2?

(maximaal twee antwoorden aankruisen)

- het verkeer is te gevaarlijk
- deze activiteit was te ver weg om het kind zelfstandig daarheen te laten gaan
- ik of mijn partner wilde / moest bij deze activiteit aanwezig zijn
- ik of mijn partner wilde in de buurt van deze activiteit nog iets anders doen
- anders, namelijk .....

E. NOGMAALS HET PROJECT KINDLINT

Het project Kindlint in de Spaarndammerbuurt is een proefproject. In dit onderzoek kijken we of het proefproject een succes is of niet.

28. Kende u het project Kindlint al voordat u deze brief kreeg?

- ja
- nee, ik had er nog nooit van gehoord → ga naar de vragen in blok F

29. Gaat uw kind door de kindvriendelijke route van het Kindlint vaker zelfstandig naar school en activiteiten na schooltijd?

(zelfstandig betekent zonder begeleiding van een volwassene of oudere broer/zus)

- ja
- nee, geen verschil, mijn kind gaat nu ook meestal zelfstandig naar school en buitenschoolse activiteiten
- nee, geen verschil, mijn kind blijft begeleid gaan

30. Wat vindt u van het project Kindlint?

- Goed
- Slecht
- Weet niet

30. Wilt u nog iets over Kindlint zeggen? Heeft u nog ideeën hoe het Kindlint beter kan? Of hoe de veiligheid in de buurt beter kan? Of heeft u nog andere ideeën om de buurt te verbeteren?

F. VRAGEN OVER UW HUISHOUDEN

Tot slot willen we u graag een paar vragen stellen over uw persoonlijke situatie en uw huishouden.

31. Bent u een man of vrouw?

- man
- vrouw

32. Wat is uw etniciteit?

- Nederlands
- Surinaams / Antilliaans
- Marokkaans
- Turks
- anders, namelijk .....

33. Wat zijn uw belangrijkste dagelijkse bezigheden?

- eigen huishouden → ga verder met vraag 35
- betaald werk
- vrijwilligerswerk

34. Hoeveel dagen per week werkt u?

- 1 dag per week
- 2 dagen per week
- 3 dagen per week
- 4 dagen per week
- 5 dagen per week

35. Wat is de samenstelling van uw huishouden?

- alleenstaand, met kind (eren) → u bent bij het einde van de enquête
- gehuwd of samenwonend, met kind (eren) → ga verder met vraag 36

36. Wat is de etniciteit van uw partner?

- Nederlands
- Surinaams / Antilliaans
- Marokkaans
- Turks
- anders, namelijk .....

37. Wat zijn de belangrijkste dagelijkse bezigheden van uw partner?

- eigen huishouden → u bent bij het einde van de enquête
- betaald werk
- vrijwilligerswerk

38. Hoeveel dagen per week werkt u partner?

- 1 dag per week
- 2 dagen per week
- 3 dagen per week
- 4 dagen per week
- 5 dagen per week

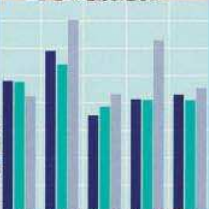
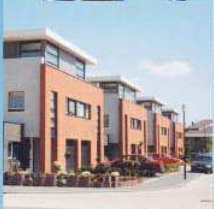
Einde van de enquête. Hartelijk dank voor uw medewerking.

**DE INGEVULDE VRAGENLIJST A.U.B. MET
UW KIND NAAR SCHOOL MEEGEVEN**

Onderzoeksinstituut OTB
Technische Universiteit Delft
Jaffalaan 9, 2628 BX Delft
Postbus 5030, 2600 GA Delft
Telefoon (015) 278 30 05
Fax (015) 278 44 22
E-mail mailbox@otb.tudelft.nl
www.otb.tudelft.nl